

Den Ham, Fransumerweg 5

QuickScan

JM ecologie b.v., 2021

QuickScan Den Ham, Fransumerweg 5

Ecologische beoordeling in het kader van de Wet Natuurbescherming

Rapportnummer

R21.080

Status

1.0 (definitief)

Datum

12-05-2021

Opdrachtgever

Maatschap Harkema
Fransumerweg 5
9833 TC Den Ham

Auteur

Jessica Hovius

Controle

Remco Ploeg

Voorpagina

Overzicht plangebied

Te citeren als

Hovius, J. 2021. QuickScan Den Ham, Fransumerweg 5; Ecologische beoordeling in het kader van de Wet Natuurbescherming. Rapport R21.080 JM ecologie b.v., Gorredijk.

JM ecologie b.v.

Wetterwille 9
8401 GB Gorredijk

Inhoud

1	Inleiding	2
1.1	Aanleiding	2
1.2	Globale ligging	2
1.3	Structuur natuurwetgeving in Nederland	3
1.4	Scope van de QuickScan	4
1.5	Werkwijze	5
2	Beschrijving locatie en ingreep	6
2.1	Locatie.....	6
2.2	Ingreep.....	7
3	Resultaten veldbezoek en bureaustudie	9
3.1	Vogels.....	9
3.2	Vleermuizen	11
3.3	Overige zoogdieren.....	11
3.4	Overige fauna.....	12
3.5	Vaatplanten	12
4	Effecten en gevolgen.....	13
4.1	Overzicht beschermde soorten.....	13
4.2	Effecten op de in het plangebied (mogelijk) aanwezige flora en fauna	13
5	Mitigerende maatregelen	15
5.1	Jaarrond beschermde nesten; nader onderzoek	15
5.2	Algemene broedvogels; mitigatie	16
5.3	Steenmarter; nader onderzoek.....	17
6	Conclusie.....	18
	Geraadpleegde bronnen.....	19

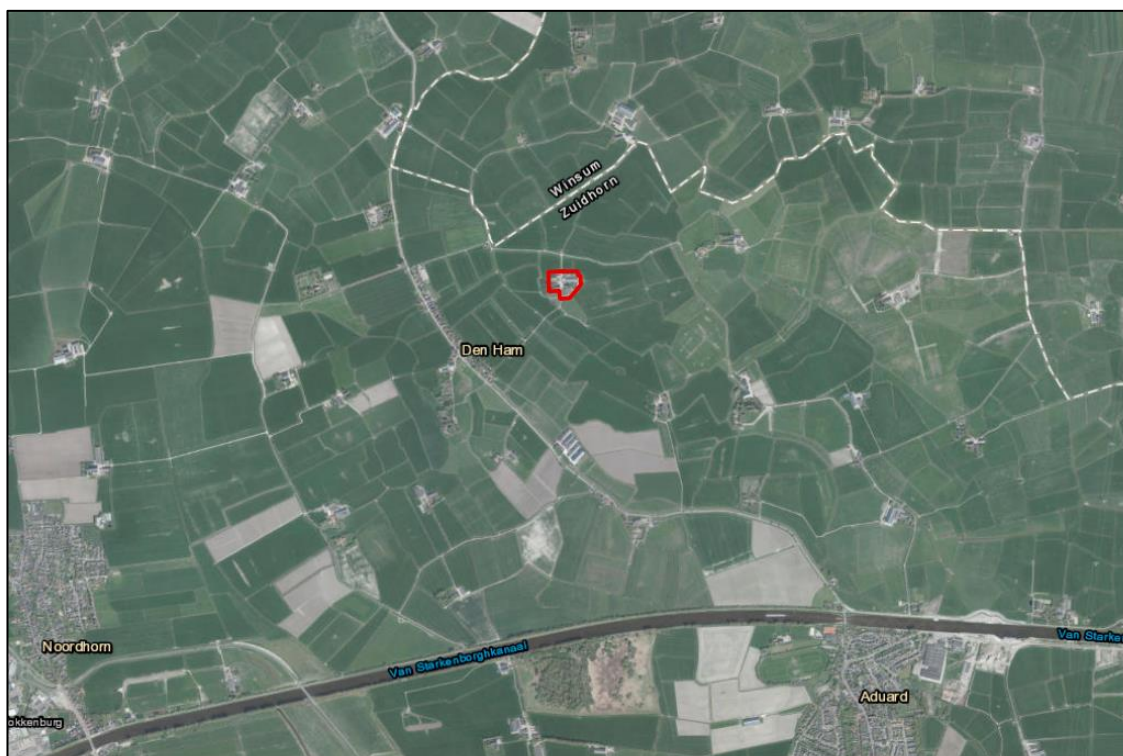
1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In opdracht van Maatschap Harkema heeft ecologisch adviesbureau JM ecologie b.v. een QuickScan uitgevoerd in Den Ham, gemeente Westerkwartier, provincie Groningen. De opdrachtgever is voornemens een werktuigenberging, een schuur en een veestal te slopen. Op de locatie van de te slopen werktuigenberging wordt een nieuwe melkveestal gerealiseerd.

1.2 Globale ligging

Het plangebied is gelegen ten oosten van het dorp Den Ham. Het plangebied betreft een agrarisch perceel, volledig omsloten door weilanden. Ten zuidoosten van het plangebied ligt het dorp Aduard en ten zuidwesten van het plangebied ligt het dorp Noordhorn. De globale ligging van het plangebied is weergegeven in afbeelding 1.1.

Afbeelding 1.1. Globale ligging van het plangebied (rood kader) (bron achtergrond: Esri).

1.3 Structuur natuurwetgeving in Nederland

De Wet natuurbescherming (hierna Wnb) heeft per 1 januari 2017 de Boswet, Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 vervangen. De Wet natuurbescherming regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, de bescherming van soorten en de bescherming van houtopstanden.

Naast bescherming vanuit de Wet natuurbescherming, zijn er ook gebieden die planologisch beschermd zijn. Dit betreft het 'Natuurnetwerk Nederland' (hierna NNN). De bescherming van het NNN verloopt via het ruimtelijke ordeningsrecht (Barro, bestemmingsplannen) en niet via de natuurwetgeving. Na de decentralisatie (2017) zijn enkele provincies andere namen gaan voeren voor de NNN.

Decentralisatie

Het bevoegd gezag is gedecentraliseerd naar de provincies. Het Rijk behoudt echter het bevoegd gezag en de verantwoordelijkheid voor het verlenen van ontheffingen en vrijstellingen voor handelingen en projecten in gebruik, beheer of aanleg door het rijk, zoals bijvoorbeeld hoofdwegen, spoorwegen, hoofdvaarwegen, waterkeringen, militaire terreinen, gastransportnet, hoogspanningsleidingen, delfstoffen, kustlijn, bepaalde visserij en bijvoorbeeld activiteiten Koninklijk Huis.

Soortbescherming

In de Wet natuurbescherming is soortbescherming opgedeeld in categorieën. Voor elke categorie gelden verschillende verbodsbepalingen die zijn vermeld in artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wet natuurbescherming. Het gaat om de volgende categorieën:

1. soorten van de Vogelrichtlijn;
2. soorten van de Habitatrichtlijn, inclusief bijlage I en II uit Verdrag van Bern en bijlage I uit Verdrag van Bonn;
3. 'andere soorten' (onderdeel A 'fauna' en onderdeel B 'flora').

De verbodsbepalingen en ontheffingsgronden voor de eerste twee categorieën komen rechtstreeks uit de Vogel- en Habitatrichtlijn. De derde categorie vindt zijn oorsprong in de nationale wetgeving.

Soorten van de Vogelrichtlijn

Voor Vogelrichtlijnsoorten is het verboden om in het wild levende vogels te doden of te vangen, opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, te beschadigen, te rapen of nesten van vogels weg te nemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen. Dit laatste verbod geldt niet voor een aantal aangewezen vogelsoorten, indien de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding en het nest zelf zijn functionaliteit behoudt.

In aanvulling op de Vogelrichtlijn, geldt er voor een aantal vogelsoorten die jaarlijks naar hetzelfde nest terugkeren een jaarrond bescherming van de nesten. De meeste provincies en het Rijk hanteren de "Lijst met jaarrond beschermde nesten 2012". Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen jaarrond beschermde nesten (categorie 1 tot en met 4) en mogelijk jaarrond beschermde nesten (categorie 5). Voor deze laatste categorie geldt alleen een jaarrond beschermde status indien ecologisch zwaarwegende omstandigheden dat rechtvaardigen. In de provincies Overijssel, Flevoland en Limburg geldt een aangepaste lijst jaarrond beschermde nesten, waarin een andere categorisering is aangebracht.

Soorten van de Habitatrichtlijn

Voor soorten van artikel 3.5 (Habitatrichtlijn, Bern en Bonn) is het eveneens verboden om in het wild levende dieren en planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen, opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen. Voortplantings- of rustplaatsen mogen niet beschadigd of vernield worden.

Daarnaast geldt er een verbod om planten behorend bij artikel 3.5 te plukken, verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen. In tegenstelling tot de Vogelrichtlijnsoorten in artikel 3.1, mogen dieren behorend bij artikel 3.5 niet opzettelijk verstoord worden, ook niet als er geen wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding. Daarbij dient opgemerkt te worden dat een aantal vogelsoorten ook vallen onder artikel 3.5 en daarom niet verstoord mogen worden.

Andere soorten

Naast de Europees aangewezen beschermde flora en fauna, is er in Nederland ook een Nationale soortenlijst gemaakt die niet gedekt wordt door de Vogel- en Habitatrichtlijn, Verdrag van Bern of Verdrag van Bonn. Deze soorten zijn opgenomen in bijlage A en B van de Wet natuurbescherming. Voor soorten in bijlage A geldt een verbod op opzettelijk doden of vangen van dieren en opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantings- of rustplaatsen van dieren. Voor soorten in bijlage B geldt een verbod op opzettelijk plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen en ontwortelen van planten. In tegenstelling tot artikel 3.1 en 3.5, is verstoring van deze soorten toegestaan.

Met betrekking tot de 'andere soorten' zijn per provincie beleidsregels opgesteld waarin voor een deel van deze soorten vrijstelling is verleend. De grond waarop deze vrijstelling geldt verschilt per provincie en hoeft dus niet in alle situaties van toepassing te zijn. Vrijstelling op basis van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling is een geldige reden in alle provincies.

Indien bij het project-voornemen een of enkele gestelde verboden in artikel 3.1, 3.5 of 3.10 worden overtreden, dient gewerkt te worden conform een gedragscode. Biedt een gedragscode geen oplossing, dan is het mogelijk om een ontheffing aan te vragen bij de provincie waarin het voornemen plaats vindt. De grond waarop een ontheffing mogelijk is, verschilt per categorie.

1.4 Scope van de QuickScan

Deze QuickScan is opgesteld om de ecologische waarden van het plangebied te bepalen, en de, ten gevolge van de geplande bestemmingswijziging, eventuele strijdigheden met de Wet natuurbescherming (Wnb) in kaart te brengen, waaruit een advies zal volgen over hoe te handelen volgens deze wet.

Er wordt in deze QuickScan niet ingegaan op raakvlakken met de gebiedsbescherming (Natura 2000, Natuurnetwerk Nederland en overige provinciaal beschermde gebieden) en bescherming Houtopstanden.

Een initiatiefnemer is, vanuit de natuurwetgeving, bij ruimtelijke ingrepen (maar ook maatregelen en activiteiten) verplicht op de hoogte te zijn van mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het plangebied, zodat hiermee rekening kan worden gehouden. De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep zijn getoetst aan de bepalingen van de soortenbescherming uit de Wet natuurbescherming (Wnb).

De natuur is onvoorspelbaar. Het veldbezoek beschrijft een momentopname. Indien de periode tussen veldbezoek en de invoer van de geplande verandering in het bestemmingsbesluit meerdere jaren wordt, dient overwogen te worden een herhaald veldbezoek te laten uitvoeren, hetgeen mogelijk tot gevolg heeft dat de QuickScan wordt herzien.

1.5 Werkwijze

Bureaustudie

Voorafgaand aan het veldbezoek wordt de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten onderzocht door het raadplegen van online- en fysieke atlassen en databases, zoals bijvoorbeeld de NDFF. Het doel van de bureaustudie is het inschatten van de ligging van het projectgebied, de aanwezige habitattypes en de bekende beschermde soorten, alsmede het verkrijgen van inzicht in de kans dat beschermde soorten in een projectgebied aanwezig kunnen zijn.

Veldbezoek

Het veldbezoek is afgelegd door ecologen Jessica Hovius van JM ecologie b.v. op 6 mei 2021. Het bezoek is uitgevoerd van 09:00 tot 11:15 uur, bij 5°C en 2 Bft, op een half bewolkte en droge dag. Het doel van het veldbezoek is het inschatten van de aanwezige habitattypes en het verkrijgen van inzicht in het plangebied.

Maatregel(en) en effecten

De derde stap is de beschrijving van de geplande maatregel en de omstandigheden (planning, methode) waarin deze uitgevoerd gaat worden. Tezamen met het veldbezoek en de bureaustudie kunnen hieruit eventuele strijdigheden van de plannen met de betreffende natuurwetgeving opgespoord worden, en kunnen eventuele kennishiaten benoemd worden. Hieraan worden conclusies verbonden en hieruit zal duidelijkheid ontstaan over de eventuele noodzaak tot het nemen van vervolgstappen, met als doel de wijziging conform de huidige Wet natuurbescherming te laten plaatvinden.

2 Beschrijving locatie en ingreep

2.1 Locatie

Het plangebied is gelegen ten oosten van het dorp Den Ham in de gemeente Westerkwartier, provincie Groningen. Het betreft een agrarisch bedrijf met melkkoeien, volledig omsloten door weilanden en boerensloten.

Het plangebied zelf bestaat uit een kop-hals-romp boerderij, twee veestallen, een schuur, werktuigenberging, mestopslag en sleufsilo's. Er staan verscheidene bomen in het plangebied waaronder een grote wilg. Langs het zuidelijk deel van het plangebied loopt een sloot. Aan de noordzijde van het plangebied ligt een hoop puin dat afstamt van het oude koepad.

Afbeelding 2.1. Begrenzing van het plangebied (rood kader) (bron achtergrond: Esri).

Afbeelding 2.2. Kop-hals-romp boerderij, gezien vanaf zuiden.

Afbeelding 2.3. Te slopen schuur, gezien vanaf westen.

Afbeelding 2.4. Te slopen veestal, gezien vanaf westen.

Afbeelding 2.5. Te slopen stallen, gezien vanaf oosten.

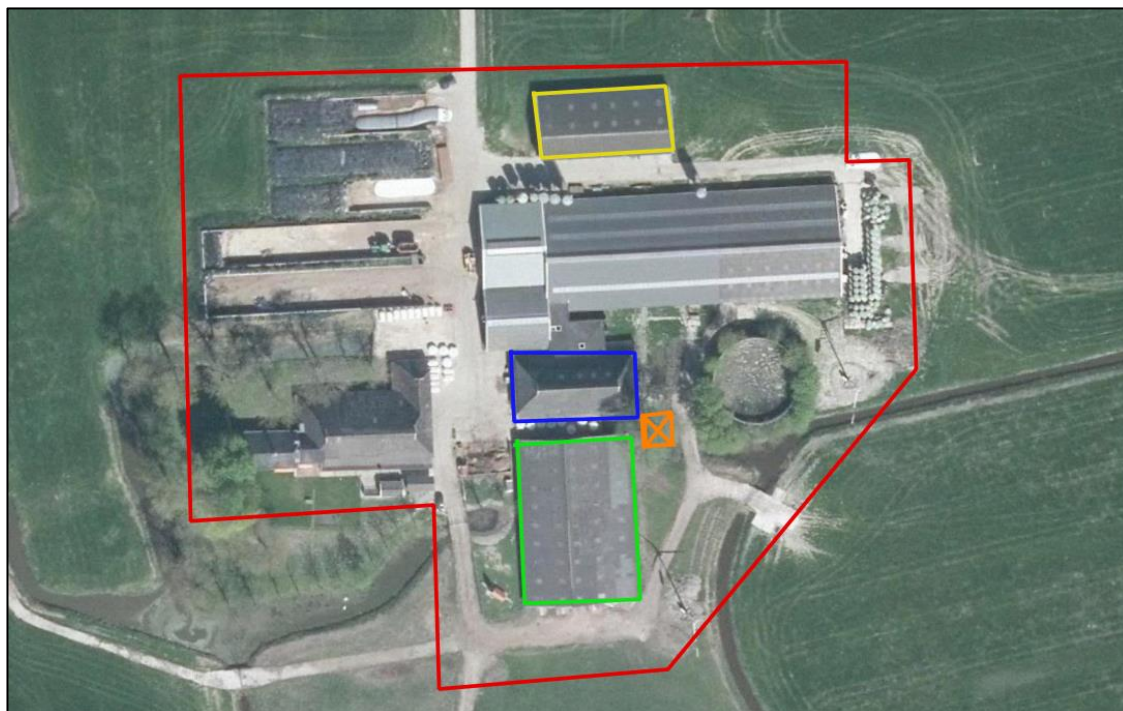
Afbeelding 2.6. Werktuigberging en puin.

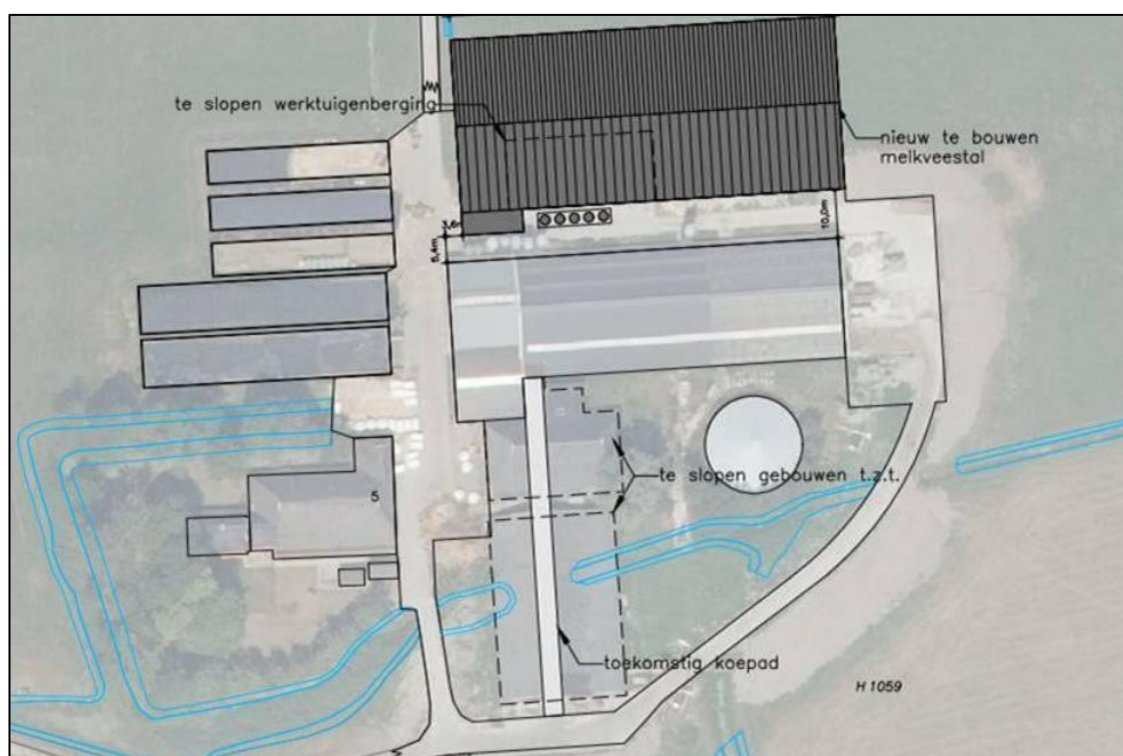
Afbeelding 2.7. Watergang zuidzijde plangebied.

2.2 Ingreep

Ten behoeve van de werkzaamheden zullen de meest zuidelijke veestal, de schuur en de werktuigberging gesloopt worden. Daarnaast wordt mogelijk een grote wilg gekapt en wordt de sloot die door het zuiden van het plangebied loopt weer aan elkaar verbonden (zie afbeeldingen 2.8 en 2.9). Het kappen van de grote wilg staat nog niet vast. Op de locatie van de werktuigenberging zal een nieuwe veestal gebouwd worden. Daarnaast zal er een koepad worden aangelegd op de locatie waar nu de te slopen schuur en veestal staan. Dit koepad zal door middel van een brug, over de te herstellen sloot gaan. De opdrachtgever is voornemens om in het najaar van 2021 te starten met de werkzaamheden.

Afbeelding 2.8. Plangebied met locaties van de te slopen werktuigberging (geel), schuur (blauw), veestal (groen) en de mogelijk te kappen wilg (oranje) staan weergegeven (bron achtergrond: ESRI).

Afbeelding 2.9. Tekening nieuwe situatie (bron: DLV advies).

3 Resultaten veldbezoek en bureaustudie

Waargenomen soorten en verwachte soorten (op basis van de aanwezige habitat en de bekende verspreiding) worden samengenomen en hun gebruik van het plangebied wordt beschreven. Hierbij ligt de nadruk op beschermde soorten, maar er zullen ook algemene en lichter beschermde soorten betrokken worden indien waargenomen of van belang voor de ingreep.

3.1 Vogels

Alle broedgevallen van vogels zijn beschermd. Van 16 vogelsoorten zijn ook de nesten, vaste rust- en verblijfplaatsen jaarrond beschermd. Dit zijn soorten die vallen in de categorie 1 t/m 4 van de aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten (2012). Deze soorten zijn: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw.

Daarnaast zijn van 34 vogelsoorten de nesten jaarrond beschermd als hier een zwaarwegende ecologische reden voor is. Dit zijn soorten die vallen in de categorie 5 van de aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten (2012). Deze soorten zijn: blauwe reiger, boerenzwaluw, bonte vliegenvanger, boomklever, boomkruiper, bosuil, brilduiker, draaihals, eidereend, ekster, gekraagde roodstaart, glanskop, grauwe vliegenvanger, groene specht, grote bonte specht, hop, huiszwaluw, ijsvogel, kleine bonte specht, kleine vliegenvanger, koolmees, kortsnavelboomkruiper, oeverzwaluw, pimpelmees, raaf, ruigpootuil, spreeuw, tapuit, torenvalk, zeearend, zwarte kraai, zwarte mees, zwarte roodstaart en zwarte specht. Indien sprake is van een ecologisch zwaarwegende reden voor één of meerdere van deze soorten, dan worden deze hieronder behandeld onder 'Jaarrond beschermd'. Zo niet, dan worden deze soorten net als overige broedvogels behandeld onder 'Algemene broedvogels'.

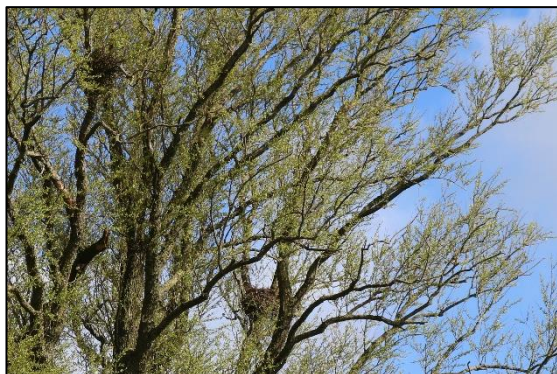
Jaarrond beschermde nesten

Tijdens het veldbezoek is gezocht naar jaarrond beschermde nesten in en binnen de verstoringszone van het plangebied. In de wilg die mogelijk gekapt gaat worden, zijn twee nesten aangetroffen (afbeeldingen 3.1 en 3.2). Eén nest is duidelijk oud, doordat het nest praktisch uit elkaar valt (er waren gaten te zien). Het andere nest is niet in gebruik, dit wordt geconcludeerd doordat er tijdens het veldbezoek van anderhalf uur geen activiteit was rond het nest. De enige jaarrond beschermde vogelsoort die in een dergelijk open terrein, hoog in bomen broedt, is de buizerd. Een buizerd begint in februari met het bouwen van het nest en van maart tot en met juli zijn er eieren of jongen aanwezig (BIJ12, 2017). Wanneer het nest in gebruik was geweest door de buizerd, had er op het moment van het veldbezoek een buizerd op het nest moeten zitten en waren er alarmerende ouders waargenomen. Ook zijn er geen prooiresten onder het nest aangetroffen.

In de te slopen veestal is één nest van de huismus aangetroffen (afbeelding 3.4). Tijdens het veldbezoek zijn meerdere huismussen waargenomen. De meeste huismussen zaten rond het pannendak van de kop-hals-romp boerderij.

In de te slopen schuur (afbeelding 2.8 blauw) zijn braakballen van de kerkuil aangetroffen (afbeelding 3.3). De opdrachtgever gaf aan dat voorgaande jaren er een koppeltje kerkuilen broedde in de schuur van de kop-hals-romp boerderij. De opdrachtgever gaf aan dat hij ze dit jaar nog niet heeft waargenomen. Mogelijk werd/wordt de schuur als rustplaats gebruikt. Tijdens het veldbezoek zijn er geen kerkuilen waargenomen. Tot slot zijn er 13 boerenzwaluwnesten waargenomen, verspreid over de bebouwing in het plangebied, waaronder ook in de te slopen schuur, veestal en werktuigenberging. (afbeeldingen 2.8 en 3.5). Er vlogen tijdens het veldbezoek tientallen boerenzwaluwen rond (afbeelding 3.6). Nesten van de boerenzwaluw vallen onder categorie 5 van jaarrond beschermde nesten. Deze nesten zijn alleen beschermd indien er sprake is van ecologische zwaarwegende redenen. Doordat er tientallen boerenzwaluwen aanwezig waren, er 13 nesten zijn geteld en doordat er weinig geschikte alternatieve nestgelegenheden in de nabije omgeving zijn, vallen deze nesten onder het beschermingsregime van jaarrond beschermde nesten.

Het plangebied ligt te geïsoleerd gelegen waardoor de aanwezigheid van gierzwaluwen uitgesloten kan worden. Tevens zijn tijdens het veldbezoek in de omgeving ook geen gierzwaluwen waargenomen.

Afbeelding 3.1. Twee nesten in wilg.

Afbeelding 3.2. Niet in gebruik zijnde nest in wilg.

Afbeelding 3.3. Braakbal kerkuil in te slopen schuur.

Afbeelding 3.4. Huismusnest te slopen veestal.

Afbeelding 3.5. Boerenzwaluwnesten in te slopen schuur.

Afbeelding 3.6. Boerenzwaluwen in veestal.

Consequenties van de ingreep op jaarrond beschermde nesten staan beschreven in paragraaf 4.2.

Algemene broedvogels

Er is binnen het plangebied geschikt habitat aanwezig voor diverse soorten algemene broedvogels. In de bomen en struiken kunnen soorten als houtduif en merel tot broeden komen. In bebouwing kunnen soorten als de witte kwikstaart tot broeden komen. Langs watergangen kunnen diverse watervogels als de wilde eend en meerkoet tot broeden komen en in de weilanden kunnen diverse weidvogels en grondbroeders als de grutto en scholekster tot broeden komen.

Consequenties van de ingreep op algemene broedvogels staan beschreven in paragraaf 4.2.

3.2 Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn zwaar beschermd (alle in Nederland voorkomende soorten staan vermeld in de Habitatrichtlijn). Vleermuizen kunnen een plangebied gebruiken als verblijfplaats, vaste vliegroute en/of foerageergebied.

Verblijfplaatsen kunnen uitgesplitst worden in vier categorieën, te weten kraam-, zomer-, paar- en winterverblijven. Vleermuizen maken op verschillende manieren en in verschillende seizoenen gebruik van deze verblijfplaatsen. De eisen die vleermuizen stellen aan hun verblijfplaatsen zijn afhankelijk van de vleermuissoort en het gebruik van de verblijfplaats. Kraamverblijven worden in het voorjaar en de vroege zomer gebruikt door grote groepen drachtige vrouwtjes om hun jongen te baren en groot te brengen. Tegelijkertijd bevinden kleinere groepen mannetjes zich in de zomerverblijfplaatsen. Later in de zomer en in het najaar verplaatsen de mannetjes zich naar de paarverblijven, waaromheen ze een territorium bezetten en verdedigen tegen andere mannetjes. Binnen het territorium proberen de mannetjes langskomende vrouwtjes te lokken naar de paarverblijven, waar vervolgens de paring plaatsvindt. Het paarseizoen eindigt in de herfst, waarna de vleermuizen de winterverblijven opzoeken om te overwinteren. Sommige soorten migreren hiervoor over behoorlijke afstanden.

Vleermuizen gebruiken vliegroutes voor dagelijkse verplaatsingen tussen verblijfplaats en foerageergebieden en in het geval van migrerende soorten, voor de jaarlijkse trek van en naar de winterverblijven. Meestal maken vleermuizen langdurig gebruik van vaste routes die ze onthouden. Daarbij worden lijnvormige elementen zoals bomenrijen, dijken en watergangen gebruikt als vliegrouteondersteuning. Het onderbreken of verwijderen van deze elementen bij een (potentiële) vliegroute kan een negatief effect hebben op de mogelijkheid van vleermuizen om hun doel te bereiken.

Ten slotte kunnen vleermuizen een plangebied gebruiken als foerageergebied. De vleermuizen komen via vaste routes naar het foerageergebied om daar in de buurt van bomen en water te jagen op vliegende insecten. Net zoals vaste vliegroutes die veelvuldig gebruikt worden, maken vleermuizen ook gebruik van vaste foerageergebieden. Het ongeschikt maken van een foerageergebied door bijvoorbeeld het kappen of verlichten van bomen of het dempen van waterpartijen, kan tot gevolg hebben dat vleermuizen geen toegang meer hebben tot voldoende voedsel.

Verblijven

De veestallen, schuur en werktuigberging zijn ongeschikt als mogelijke verblijfplaats door het ontbreken van een spouwmuur en doordat er teveel invloed van wind is. Daarnaast ligt het plangebied te geïsoleerd gelegen waardoor verblijven van vleermuizen uitgesloten kunnen worden.

Vliegroutes

Er zijn geen lijnvormige elementen aanwezig in en rond het plangebied die dienst zouden kunnen doen als vliegroute ondersteuning voor vleermuizen. Essentiële vliegroutes van vleermuizen in en binnen de verstoringszone van het plangebied kunnen worden uitgesloten.

Foerageergebied

De omgeving van het plangebied is ongeschikt als foerageergebied voor vleermuizen doordat er geen geschikte vliegroutes leiden naar het plangebied en doordat het landschap te eentonig is.

3.3 Overige zoogdieren

Uit de bureaustudie blijkt dat er in een straal van 2,5 kilometer rond het plangebied verschillende waarnemingen bekend zijn van beschermde zoogdieren. Het gaat hier om de steenmarter, otter en de waterspitsmuis. Voor de otter ontbreekt geschikt leefgebied door het gebrek aan geschikte waterpartijen en watergangen.

Steenmarter

De steenmarter is een typische cultuurvolger. Binnen het territorium heeft de soort soms wel tientallen rustplaatsen. Rustplaatsen kunnen zich op veel plaatsen bevinden, zowel in bebouwd gebied alsook in het buitengebied. Verblijfplaatsen of nesten bevinden zich bijvoorbeeld in holtes of in openingen tussen platen en stenen (Zoogdiervereniging, z.d.). In de te slopen schuur zijn prooiresten en uitwerpselen van de steenmarter aangetroffen (afbeeldingen 3.7 en 3.8). Verblijfplaatsen van de steenmarter bevinden zich waarschijnlijk in de te slopen schuur waar ook de sporen zijn aangetroffen. Echter kunnen er ook verblijfplaatsen in de kop-hals-romp boerderij en tussen het puin aan de noordkant van het plangebied aanwezig zijn.

Afbeelding 3.7. Uitwerpsel steenmarter in te slopen schuur.

Afbeelding 3.8. Prooiresten steenmarter in te slopen schuur.

Consequenties van de ingreep op verblijfplaatsen van de steenmarter staan beschreven in paragraaf 4.2.

Waterspitsmuis

De waterspitsmuis leeft in oevers van allerlei watertypen, zolang er maar een goed ontwikkelde oever- en onderwatervegetatie aanwezig is en het water schoon is (Zoogdiervereniging, z.d.). De sloten in en rond het plangebied zijn niet geschikt voor de waterspitsmuis. De sloten worden jaarlijks geschoond en het water is niet schoon genoeg. De aanwezigheid van de waterspitsmuis in en binnen de verstoringszone van het plangebied kan hierdoor worden uitgesloten.

3.4 Overige fauna

Overige beschermde diersoorten zoals vissen, amfibieën, reptielen, libellen, vlinders, kreeftachtigen en weekdieren zijn niet bekend in de omgeving van het plangebied en worden ook niet verwacht op basis van de aanwezige habitat en de bekende verspreidingsgegevens.

3.5 Vaatplanten

De in Nederland beschermde vaatplanten stellen specifieke eisen aan hun groeiplaats, of komen slechts beperkt voor in Nederland. De meeste soorten groeien op voedselarme bodems en zijn niet te verwachten op stikstofrijke of bemeste bodems zoals landbouwgronden en de meeste wegbermen. Andere beschermde soorten groeien slechts in een specifieke biogeografische regio in Nederland, zoals in het rivierengebied of in het heuvelland van Zuid Limburg. Gezien de aanwezige habitats binnen het plangebied in combinatie met de bekende huidige verspreiding van beschermde plantensoorten, kan uitgesloten worden dat deze soorten aanwezig zijn binnen het plangebied.

4 Effecten en gevolgen

4.1 Overzicht beschermde soorten

In dit hoofdstuk wordt de geplande ingreep getoetst aan de aanwezige of verwachte beschermde soorten (zie hoofdstuk 3) binnen het plangebied, en de te verwachten risico's voor deze soorten, bij uitvoer van de geplande werkzaamheden. In de Wet natuurbescherming zijn vooral vaste verblijfplaatsen (voortplantingslocaties zoals nesten, holen, kraamkolonies etc.) van belang, maar ook de functionele leefomgeving die de vaste verblijfplaatsen in stand houdt.

Voor soorten die niet genoemd worden vanuit de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of Wnb artikel 3.10 geldt de algemene vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen. Zelfs bij negatieve effecten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. Ditzelfde geldt voor soorten van Wnb artikel 3.10, waarvoor een Provinciale vrijstelling is uitgegeven. Voor deze soorten geldt wel de zorgplicht, maar ze worden hieronder, ondanks eventueel voorkomen en eventueel te verwachten negatieve effecten, niet meegenomen.

Soortgroep	Soort(en)	Bescherming	Aanwezig
Jaarrond beschermde nesten	Kerkuil, huismus en boerenwaluw	3.1	Aanwezig
Algemene broedvogels	Diverse soorten	3.1	Waarschijnlijk
Overige zoogdieren	Steenmarter	3.10	Waarschijnlijk

Tabel 4.1. Soort(groep)en van de Wet natuurbescherming waarvoor het effect van de maatregel bepaald moet worden.

4.2 Effecten op de in het plangebied (mogelijk) aanwezige flora en fauna

Jaarrond beschermde nesten

In de te slopen schuur zijn oude braakballen van de kerkuil aangetroffen, er zijn geen verse braakballen aangetroffen. Daarnaast is er in de te slopen veestal één nest van de huismus aangetroffen. Tijdens het veldbezoek zijn meerdere huismussen waargenomen in het plangebied, voornamelijk rond het pannendak van de kop-hals-romp boerderij. Het is mogelijk dat er zich meer nesten bevinden in de te slopen veestal maar ook in de te slopen schuur en onder het pannendak van de kop-hals-romp boerderij. De kop-hals-romp boerderij zal niet worden aangetast waardoor negatieve effecten op huismusnesten die zich hier bevinden, worden uitgesloten. Huismussen zijn gewend aan menselijk activiteit en zullen door de werkzaamheden niet verstoord worden.

Tot slot zijn er 13 boerenwaluwnesten waargenomen, verspreid over de bebouwing in het plangebied, waaronder ook in de te slopen schuur, veestal en werktuigenberging.

Het ongeschikt maken van rustplaatsen van de kerkuil, nesten van de huismus en nesten van de boerenwaluw is in strijd met de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming, waardoor de werkzaamheden niet uitgevoerd kunnen worden zonder dat de in paragraaf 5.1 genoemde vervolgstappen in acht worden genomen.

Algemene broedvogels

In het plangebied en binnen de verstoringszone hiervan kunnen meerdere algemene broedvogels tot broeden komen. Wanneer werkzaamheden in de buurt van in gebruik zijnde nesten worden uitgevoerd, kan verstoring optreden. Dit is in strijd met de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming,

waardoor de werkzaamheden niet uitgevoerd kunnen worden zonder dat de in paragraaf 5.2 genoemde vervolgstappen in acht worden genomen.

Steenmarter

In de te slopen schuur bevinden zich mogelijk verblijfplaatsen van de steenmarter. Ook kunner er verblijfplaatsen aanwezig zijn in de kop-hals-romp boerderij en het puin aan de noordkant van het plangebied. De geplande werkzaamheden hebben tot gevolg dat eventueel aanwezige verblijfplaatsen verdwijnen, ongeschikt of ontoegankelijk worden. Dit is in strijd met de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming, waardoor de werkzaamheden niet uitgevoerd kunnen worden zonder dat de in paragraaf 5.3 genoemde vervolgstappen in acht worden genomen

5 Mitigerende maatregelen

In dit hoofdstuk worden de vervolgmaatregelen beschreven voor de soorten waarvan in hoofdstuk 4 is bepaald dat deze mogelijk een effect bemerken van de geplande ingreep. Deze vervolgmaatregel kan bestaan uit het uitvoeren van nader onderzoek om de aanwezigheid te bevestigen of uit te sluiten. Maar de vervolgmaatregel kan ook aangeven dat er een aanvraag voor een ontheffing op de verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming benodigd is. Er kan ook een lijst met mitigerende maatregelen staan aangegeven, waarbij de ingreep uitgevoerd kan worden zonder een ontheffing. Indien de ingreep zonder enig nader onderzoek, mitigatie of ontheffingsaanvraag uitgevoerd kan worden, wordt dat in dit hoofdstuk vermeld.

Soortgroep	Soort(en)	Bescherming	Aanwezig	Vervolgactie
Jaarrond beschermde nesten	Kerkuil, huismus en boerenwaluw	3.1	Aanwezig	Nader onderzoek
Algemene broedvogels	Diverse soorten	3.1	Waarschijnlijk	Mitigatie
Overige zoogdieren	Steenmarter	3.10	Waarschijnlijk	Nader onderzoek

Tabel 5.1. Soort(groep)en van de Wet natuurbescherming waarvoor een vervolgactie benodigd is.

5.1 Jaarrond beschermde nesten; nader onderzoek

Kerkuil

In de te slopen schuur zijn braakballen van de kerkuil aangetroffen. Om de aan- of afwezigheid van de kerkuil in het plangebied vast te stellen dient er nader onderzoek uitgevoerd te worden. Het nader onderzoek voor de kerkuil kan gedaan worden in twee bezoeken. Het eerste bezoek kunnen alle braakballen in de te slopen schuur verwijderd worden. Dit bezoek kan gecombineerd worden met het tweede huismussen bezoek. Na tenminste 10 dagen kan er gekeken worden of er nieuwe braakballen liggen.

Indien in het nader onderzoek naar voren komt dat er geen verblijfplaatsen van de kerkuil aanwezig zijn, is er geen belemmering meer vanuit de Wet natuurbescherming voor wat betreft de bescherming van verblijfplaatsen van kerkuilen. Indien er echter wel verblijfplaatsen worden aangetroffen, dient er eerst een ontheffing op de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd bij de Provincie.

Huisumus

Er is één nest van de huismus aangetroffen in de te slopen schuur. Er bevinden zich mogelijk meer nesten in de te slopen schuur en veestal. Het verwijderen, ontoegankelijk maken of verstoren van dergelijke verblijfplaatsen is een overtreding van de verbodsartikelen in de Wet natuurbescherming. Er dient doormiddel van nader onderzoek te worden uitgezocht hoeveel huismussen daadwerkelijk nesten in het plangebied hebben.

Het nader onderzoek voor huismussen bestaat uit minstens twee veldbezoeken die overdag worden afgelegd. Deze bezoeken dienen te worden uitgevoerd in de periode van 1 april tot 15 mei met een tussenpose van minstens 10 dagen. Een bezoek heeft de lengte van een uur en dient te worden uitgevoerd bij geschikte omstandigheden. Het veldbezoek voor de QuickScan wordt gerekend als eerste bezoek.

Tijdens het veldbezoek voor de quickscan, is er in ieder geval al één huismusnest aangetroffen. Dit zorgt ervoor dat er eerst een ontheffing op de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming dient te worden aangevraagd bij de provincie Groningen, voordat de werkzaamheden hun doorgang kunnen vinden. Om deze ontheffing te verkrijgen, moeten er mitigerende maatregelen worden genomen door bijvoorbeeld het aanbieden van alternatieve nestgelegenheden in de omgeving. Afhankelijk van het aantal huismusnesten dat bij de twee ronde wordt gevonden, kan er alvast een advies gegeven worden over het aantal aan te brengen alternatieve nestgelegenheden, zodat de gewenningsperiode al in werking treedt.

Boerenwaluw

Er zijn 13 boerenwaluwnesten aangetroffen, verspreid over de bebouwing in het plangebied, waaronder ook in de te slopen schuur, veestal en werktuigenberging. Daarbij vlogen er tientallen boerenwaluwen rond in het plangebied. Om het precieze aantal in gebruik zijnde nesten aan te tonen dient er nader onderzoek uitgevoerd te worden. Dit kan gedaan worden door middel van één veldbezoek in de periode 25 mei tot 5 juni waarbij alle in gebruik zijnde nesten worden geteld en in kaart worden gebracht.

De aanwezigheid van de kolonie boerenwaluwen zorgt ervoor dat er eerst een ontheffing op de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming dient te worden aangevraagd bij de provincie Groningen, voordat de werkzaamheden hun doorgang kunnen vinden. Om deze ontheffing te verkrijgen, moeten er compenserende maatregelen worden genomen door bijvoorbeeld het aanbieden van alternatieve nestgelegenheden in de omgeving.

Geadviseerd wordt om zo snel mogelijk, minimaal 26 kunstnesten voor boerenwaluwen op te hangen in de veestal die behouden blijft. Hierdoor treedt de gewenningsperiode alvast in werking, waardoor er tijd bespaard kan worden in het ontheffingstraject.

5.2 Algemene broedvogels; mitigatie

Alle inheemse broedvogels zijn tijdens het broeden wettelijk beschermd volgens de Vogelrichtlijn. Als er ten tijde van de beoogde start van de werkzaamheden vogels in, of binnen de verstoringzone van het plangebied broeden, kunnen de werkzaamheden ter plaatse geen doorgang vinden totdat de jongen zijn uitgevlogen. Het is niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verstoren en verjagen van broedende vogels. Het verdient daarom de aanbeveling om de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. Een wettelijk vastgestelde periode voor het broedseizoen bestaat niet, bepalend is of broedgevallen aanwezig zijn. Indicatieve datumgrenzen zijn 15 maart tot 15 juli, maar er bestaan, afhankelijk van het weer en de vogelsoort, vele uitzonderingen op deze regel.

De voorkeur verdient om werkzaamheden altijd uit te voeren buiten het vogelbroedseizoen om negatieve effecten op in gebruik zijnde nesten te voorkomen.

Indien de werkzaamheden starten te midden van het broedseizoen:

- Het plan- en verstoringgebied dient eerst door een ter zake kundige ecooloog gecontroleerd te worden op aanwezigheid van broedvogels;
- Indien vastgesteld wordt dat sprake is van actuele broedgevallen binnen het plan- of verstoringgebied, worden door de ter zake kundige ecooloog specifieke maatregelen voorgesteld en/of wordt (een deel van) het plangebied niet vrijgegeven en dienen de werkzaamheden uitgesteld te worden tot alle nesten, vanuit eigen beweging van de vogels, niet meer in gebruik zijn.

5.3 Steenmarter; nader onderzoek

Er bevindt zich een verblijfplaats van de steenmarter in de te slopen schuur. Het verwijderen van verblijfplaatsen is een overtreding van de verbodsartikelen in de Wet natuurbescherming. Daarom dient er eerst een ontheffing op de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd bij de Provincie. Om deze ontheffing te verkrijgen, moeten er mitigerende maatregelen worden genomen door bijvoorbeeld het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen in de omgeving.

6 Conclusie

In opdracht van Maatschap Harkema heeft ecologisch adviesbureau JM ecologie b.v. een QuickScan uitgevoerd aan de Fransumerweg 5 in Den Ham, gemeente Westerkwartier, provincie Groningen. De opdrachtgever is voornemens een werktuigenberging, een schuur en een veestal te slopen. Op de locatie van de te slopen werktuigenberging wordt een nieuwe melkveestal gerealiseerd. De QuickScan is uitgevoerd om eventuele strijdigheden van de beoogde werkzaamheden en de toekomstige situatie met de Wet natuurbescherming (Wnb) op te sporen.

Uit de QuickScan is gebleken dat er (mogelijk) nesten en/of rustplaatsen van de kerkuil, huismusnesten, boerenwaluwnesten, algemene broedvogels en een verblijfplaats van de steenmarter binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden aanwezig zijn. Om overtredingen op de Wet natuurbescherming te voorkomen, dienen voor algemene broedvogels enkele mitigerende maatregelen genomen te worden. Voor de kerkuil, huismus, boerenwaluw en steenmarter dient er eerst nader onderzoek plaats te vinden en/of een ontheffing te worden aangevraagd bij de Provincie Groningen.

Het advies is om nu alvast minimaal 20 kunsnesten voor boerenwaluwen op te hangen in de veestal die niet aangetast zal worden, om mogelijk tijd te besparen op het ontheffingstraject. Hetzelfde geldt voor huismuskasten, alleen zal het tweede veldbezoek eerst uitgevoerd moeten worden om een redelijk advies over het aantal kasten te kunnen geven.

Gorredijk, mei 2021
JM ecologie b.v.

Geraadpleegde bronnen

- Nationale Database Flora- en Fauna (NDFF), geraadpleegd op 7 mei 2021.
- BIJ12, 2017. Kennisdocumenten.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000.
- Netwerk Groene Bureaus & Zoogdierverseniging, 2021. Vleermuisprotocol 2021.
- Zoogdierverseniging (z.d.). Informatiepagina soorten. Geraadpleegd van <https://www.zoogdierverseniging.nl/zoogdiersoorten>